

HÅRDA ORD

HANDLEDNING

"Alltså jag tror inte det finns en enda skola i hela världen där ingen blir mobbad!"

Hårda ord. Alla har vi hört dem. Kanske sagt dem? I radioserien Hårda ord berättar barn om olika situationer där de eller någon i deras närhet har blivit utsatta för mobbning, hårda ord eller utfrysning. I den här handledningen finns tips på hur ni kan arbeta vidare i klassrummet efter att ha lyssnat på programmen. Anpassa förslagen – till innehåll och språk – efter din grupp och variera sätten att reflektera och redovisa så att alla får möjlighet att uttrycka sig: skriv, rita, samtala, dramatisera.

Här följer några tanketräddor som kan vara bra att diskutera med gruppen när du märker att det passar. Serien Hårda ord handlar mycket om vilka värderingar som styr vårt handlande gentemot varandra. Genom att i skolan - tillsammans med andra - få samtala om, analysera och problematisera innebörden av ord och begrepp får alla en grund att stå på när de själva tar ställning i olika etiska frågor.

- Vad innebär rättvisa?

Det enkla svaret är förstås att rättvisa är när alla får exakt lika; lika mycket saft, lika lång tid eller samma klockslag att gå och lägga sig på kvällen. Men rättvisa kan ju också handla om helt andra saker. Att var och en får utifrån behov, att jag avstår från något för att jag vill att någon annan ska få det istället eller att "dela-lika-tankens" gäller på många års sikt (kanske ett helt liv).

- Tala sanning eller inte?

Att ljuga är för de allra flesta förknippat med något negativt, men behöver det betyda att "tala sanning" är det bästa i alla lägen? Kan hårda ord och att säga vad man tycker ibland vara ett sämre alternativ än att vara tyst och låta bli att säga något alls?

- Är det alltid rätt att kämpa för det man tror på?

Tänk om det man kämpar för gör andra människor illa? Eller om man på sin väg mot ett bestämt mål glömmer bort att se sina medmänniskor och stötta dem? Om jag kämpar för mitt och du för ditt – vad händer då med att jobba tillsammans?

- Vad är lycka?

Är den som har nått sina mål lyckligare än andra? Kan den som är lyckad i andras ögon ändå vara olycklig? Vems lycka är viktigast – din eller min? Kan man mäta lycka?

ROLIGT ELLER ELAKT

Vi träffar Asal. I en insändare har hon skrivit att hon tycker att fler borde säga ifrån när någon mobbar. Ibland kan det som är roligt för någon kännas elakt för någon annan. Asal försöker att inte bry sig när hon råkar ut för hårda ord, men det är svårt. Vi ger oss också in i en låtsasvärld där en vuxen mobbar ett barn inför publik. Hur skämtar vi med varandra? Hur vet man om något är kul eller inte?

EFTER ATT NI LYSSNAT

- Några av de ord som Asal nämner är egentligen inte elaka, men de blir det då de sägs i ett visst sammanhang eller till en viss person. Hur vet man när det någon säger är elakt? När blir ord hårda? Välj ett ord eller en mening och rita två bilder där ordet eller meningen både används för i en elak mobbingsituation och i en situation då ordet är viktigt och bra.
- Asal säger att elaka ord kan vara början på värre mobbing. Vad menar hon med det?
- Asal försöker att inte bry sig om när någon är taskig eller elak, men hon känner det så klart. Hur beskriver hon att det känns?
- Vad är en roast? Vad är det som gör att vi skrattar åt den typen av program?
- I programmet gör de en variant av roast som nog ingen skulle tycka var särskilt roligt om det var på riktigt. Vad är det som gör att vi tycker det är fel när vuxna mobbar ett barn, men kanske inte när det är tvärtom eller när vuxna är elaka mot varandra?
- Prata om makt och hur den som är stark eller har ett övertag kanske också måste tänka extra noga så att orden inte blir hårda.

KÄNDIS

När Zico var nio år flyttade han till Barcelona för att spela fotboll. Men han saknade sin familj och flyttade hem igen. Att vara känd kan vara kul, men det kan också kännas lite jobbigt och ensamt. Får man skriva vad som helst till en kändis? Borde kändisar tåla hat eller blir de ledsna om man skriver

taskiga saker om dem? Vi ger oss in i en låtsasvärld där bloggaren Angryjenny skriver hatkommentarer till ett band.

EFTER ATT NI LYSSNAT

- Många av dem som vi kallar kändisar har nog aldrig drömt om att bli just kändis utan blivit det för att de har drömt om att till exempel, sjunga, skriva eller idrotta. Känner ni till någon som "bara" är kändis?
- Eller är det kanske så att många idag drömmer om att bli just "kändis"? Vad kan en sådan dröm leda till för den som har den? Och för alla de som finns runt omkring – familj, kompisar, släkt och vänner?
- Vad tror du händer i en värld eller ett samhälle där alla drömmer om att vara kända?
- Varför flyttade Zico till Barcelona?
- Vad tycker Zico om att vara känd?
- Har ni sett något elakt som människor har skrivit om kändisar? Berätta för varandra.
- *Uppdrag:* Alla kan läsa om kändisar på nätet, men kändisskvallor finns också i vissa typer av tidningar. Gå till någon affär i närheten och titta på löpsedlar och tidningsomslag. Anteckna sådant som ni tror kan såra eller göra en kändis ledsen eller arg. Visa för varandra.
- I låtsasvärlden tror inte Jennys pappa att hans dotter kan säga och skriva elaka saker. Arbeta tillsammans med en kompis och gör en föräldratipslista med sådant som föräldrar kan behöva få reda på att deras barn faktiskt skulle kunna göra.
- Sök på nätet för att få reda på mer om Zico. Låtsas att du är han, och skriv ett dagboksinslägg från en vanlig dag i hans liv.

TÄVLA

Vi träffar Donya och Mattis som var med och tävlade i tv-programmet Sveriges yngsta mästerkock. När man tävlar är det nästan alltid någon som vinner, men hur känns det att vara den som förlorar? Vi ger oss också in i en låtsasvärld i tv där domaren Gert bedömer personerna som ställer upp i tävlingen hårt och taskigt. Varför är folk så taskiga i tv? Är det ok? Måste man tävla om allt?

EFTER ATT NI LYSSNAT

- Gillar du att tävla? Fundera på varför du svarar som du gör.
- Många tv-program handlar om att tävla – vad är det som gör att vi gärna tittar på den typen av program?
- Hur beskriver Mattis att det kändes när han åkte ut ur programmet? Rita smileys och skriv ner vilka olika känslor man kan ha efter att ha förlorat något eller åkt ut ur en tävling eller turnering.
- Hur förklarar Donya att en del retar henne för hennes medverkan i Sveriges yngsta mästerkock?
- I låtsasvärlden ger domaren Gert allt annat än positiv respons på deltagarnas insats. Lyssna igen och jobba två och två med att skriva ett nytt manus till Gert; positiv feedback istället för negativ!
- Hur mår du om du får höra positiva saker om dig själv? Hur mår du när någon säger något negativt eller kritiserar dig?
- Kan man tävla i allt? Kanske i att hitta på den knasigaste tävlingen? Arbeta i par eller mindre grupper och kom på en riktigt tokig, rolig, konstig tävling. Presentera era förslag och rösta fram klassens vinnande förslag.

OLIKA

Vi träffar systrarna Nathea och Noelle. När de är ute på stan händer det att andra människor pekar på Noelle. Hon har Downs syndrom vilket gör att hon talar och ser annorlunda ut. Nathea bestämde sig för att starta "Rocka sockorna". Genom att ta på sig omaka sockor kan man visa att man gillar att vi människor är olika. Massor av personer tog på sig olika strumpor och Nathea fick vara med i tv.

EFTER ATT NI LYSSNAT

- Vad är det människor säger om Noelle som gör Nathea ledsen? Skriv ner några av de ord som Nathea nämner. Titta på listan och fundera på om du har sagt dem till någon vid något tillfälle.
- Rocka sockor – vad ville Nathea visa med det initiativet?
- Rita en serie, skriv en berättelse eller berätta en saga om någon som gör allt för att inte vara olik utan precis lik alla andra. Går det?
- På Facebook finns en grupp som heter Rocka sockorna och Natheas kampanj har fått mycket uppmärksamhet. Känner du till något liknande som någon har gjort? Vad skulle du vilja uppmärksamma – och hur – för att visa att olika är lika bra som lika?

UTANFÖR

Vi träffar Ahmed som har flytt till Sverige från Syrien. Han berättar om att han kunde känna sig utanför i början när han inte kunde svenska. Men han fick ändå vara med och leka. Då blev det lättare och han lärde sig språket snabbt. Vi ger oss också in i en låtsasvärld i ett klassrum där alla elever måste lämna in sina mobiltelefoner. Men Lisa har ingen mobil och blir retad av de andra barnen. Vad kan man göra om man känner sig utanför? Hur gör man om man ser någon annan som är utanför? Finns det saker vi gör och säger som gör att vissa hamnar utanför utan att vi tänker på det?

EFTER ATT NI LYSSNAT

- När Ahmed kom till Sverige kunde han inte svenska, men det gick ändå bra att vara med de andra och leka. Bestäm er för att pröva att kommunicera utan ord under en rast eller lektion. Hur gick det? Vad var svårast? Vilka andra sätt än språket använde ni för att kommunicera?
- Hur kände Ahmed det när han inte kunde språket alls?
- I låtsasvärlden har Lisa ingen telefon och det gör att hon känner sig utanför. Vad skulle hennes klasskompisar ha kunnat göra för att Lisa inte skulle känna så?
- Varför tog Lisa telefonen tror ni?
- Det finns nog ingen som aldrig har känt sig utanför. Fundera tillsammans på i vilka olika situationer det är vanligt att man kan känna sig utanför.
- Hur ska man göra om någon verkar ensam eller ser ut att vara utanför? Gör en tipslista. Vad kan du göra? Vad kan de vuxna göra? Vem kan man vända sig till för att få råd?
- Ahmed saknar sin kompis – var finns hans kompis?